

Wyrok z dnia 3 grudnia 1998 r.

II UKN 343/98

Stosownie do art. 5a ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) warunkiem podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu przez rolnika (domownika), który podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą jest uprzednie, trwające nieprzerwanie przynajmniej przez jeden rok podleganie z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie.

Przewodniczący: SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Stefania Szymańska, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 1998 r. sprawy z wniosku Jana O. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w B.B. o objęcie ubezpieczeniem społecznym, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 29 stycznia 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 2 września 1997 r. [...], oddalił odwołanie Jana O. od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w B.B. z dnia 5 maja 1997 r., którą ustalono, że przestał on podlegać obowiązkowi ubezpieczenia społecznego rolników.

Wyrok ten został oparty na następującym stanie faktycznym:

Jan O. w dniu 21 stycznia 1997 r. otrzymał w drodze darowizny gospodarstwo rolne o pow. 0,6445 ha, a decyzją z dnia 21 lutego 1997 r. został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników. Wobec podjęcia przez niego działalności gospodarczej 7 marca 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w B.B. objął wnioskodawcę z dniem

1 kwietnia 1997 r. ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, a Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Rolniczego wydała zaskarżoną decyzję.

Sąd Wojewódzki uznał, że skarżący nie spełnia warunków pozwalających rolnikom na wybór systemu ubezpieczenia, określonych w przepisach art. 2 ustawy z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. Nr 124, poz. 585) oraz art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 71, poz. 342 ze zm.).

W apelacji od tego wyroku ubezpieczony domagał się jego zmiany i orzeczenia, że podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników, zarzucając, że wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego, ponieważ obowiązujące przepisy stanowią, że rolnik - na swój wniosek - podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 29 stycznia 1998 r. [...] oddalił apelację uznając - przy niespornym stanie faktycznym - podstawę prawną zaskarżonego wyroku za prawidłową.

W kasacji od tego wyroku wnioskodawca wniósł o jego zmianę i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego w Bielsku-Białej z dnia 1 września 1997 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za wszystkie instancje według norm przepisanych. Jako podstawy kasacyjne wskazano:

„1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 ustawy o u.s.r., a także art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1996 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin;
2) naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 227, 233 i 328 KPC przez błędne ustalenie, że ubezpieczony nie spełnia warunków podlegania innemu ubezpieczeniu, o którym mowa w art. 2 cytowanej ustawy i przez ustalenie, że ubezpieczony zgłosił się do ubezpieczenia społecznego rolników w dniu 4 lutego 1997 r., a zatem nie podlegał rocznemu ubezpieczeniu”.

Rozpoznając kasację w jej granicach Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

W przepisie art. 393³ KPC zawierającym wymogi formalne, jakim powinna odpowiadać kasacja wymieniono uzasadnienie przytoczonych podstaw kasacyjnych. Rozpatrywana kasacja zawiera uzasadnienie jedynie podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 1 KPC natomiast ani jednym zdaniem nie odnosi się do przytoczonej podstawy z pkt 2 tego przepisu, nie wskazuje na czym polega naruszenie zaskarżonym wyrokiem powołanych w niej przepisów postępowania. Na obowiązek uzasadnienia powoływanej podstawy kasacyjnej Sąd Najwyższy już wielokrotnie wskazywał w swym orzecznictwie (por. postanowienia: z dnia 10 stycznia 1997 r., II CKN 21/96 - OSNC 1997 z. 5, poz. 61, z dnia 12 maja 1997 r., I CKN 107/97, z dnia 6 grudnia 1996 r., II UKN 24/96 - OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 255). Tak więc ta podstawa kasacyjna nie jest usprawiedliwiona, a Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu zasadności kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego - zgodnie z art. 393¹⁵ KPC - związany jest stanem faktycznym stanowiącym podstawę zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 71, poz. 342 ze zm.) rolnik (domownik), który podlegając ubezpieczeniu społecznemu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje działalność gospodarczą, podlega nadal temu ubezpieczeniu, chyba że złoży Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wykładnia gramatyczna tego przepisu prowadzi do wniosku, że warunkiem podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu przez rolnika (domownika), który podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą jest uprzednie, trwające nieprzerwanie przez 1 rok podleganie, w pełnym zakresie z mocy ustawy, ubezpieczeniu społecznemu rolników. Wskazuje na to konstrukcja gramatyczna pierwszego zdania tego przepisu, które ma decydujące znaczenie w sprawie. Zdanie to ma dwa orzeczenia w określonym następstwie czasów. Użycie dla pierwszego orzeczenia, tj. dla czasownika „podlegać” formy imiesłowu czynnego w postaci niedokonanej oznacza rozpoczęcie tej czynności i jej trwanie przez okres wskazany w tym przepisie (nieprzerwanie co najmniej 1 rok) zanim nastąpi czynność określona drugim orzeczeniem, a więc zanim rolnik podjął działalność pozarolniczą gospodarczą.

Prezentowany w kasacji pogląd, że: „Stosując prawidłową wykładnię literalną cytowanego wyżej art. 5a należy stwierdzić, że rolnik lub domownik, który podlegając nieprzerwanie 1 rok ubezpieczeniu rolniczemu, absolutnie nie może zmienić ubez-

pieczenia i nadal musi być ubezpieczony w KRUS i nie może podlegać ubezpieczeniu w ZUS” oraz, że „(...) wszyscy inni rolnicy lub domownicy, którzy z ustawy są ubezpieczeni w KRUS mniej niż 1 rok, a także rolnicy, którzy w KRUS są ubezpieczeni na wniosek mogą dobrowolnie wybrać ubezpieczyciela składając zakładowi ZUS lub w kasie odpowiednie oświadczenie” nie został uzasadniony, nie przytoczono na jego poparcie żadnych argumentów prawnych. Nie przeprowadzono wykładni literalnej, do której odwołał się wnoszący kasację, nie wskazano też innych metod wykładni, które przemawiałyby za jego poglądem. Skład orzekający podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1996 r., II UKN 32/96 (OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 250), że trzecia instancja sądowa, jaką jest Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, jest forum stosownym do polemiki co do sposobu stosowania i wykładni prawa, a nie kolejnym miejscem prezentowania przez strony własnego stanowiska w sprawie. Wobec braku wyводу prawnego Sąd Najwyższy nie może ustosunkować się do zaproponowanej wykładni przytoczonego art. 5a wymienionej wyżej ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników poza stwierdzeniem, że przeczy ona wykładni gramatycznej. Dodać należy, że zdanie drugie powołanego przepisu stanowi dalszy ciąg zdania pierwszego i obejmuje swym zakresem podmiotowym ten sam krąg osób, o których stanowi zdanie pierwsze. Innymi słowy, na mocy tego przepisu rolnik (domownik), który co najmniej przez 1 rok nieprzerwanie podlegał w pełnym zakresie ubezpieczeniu społecznemu rolników i w czasie trwania tego ubezpieczenia podjął pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ten sam rolnik (domownik) może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności gospodarczej, gdy złoży stosowne oświadczenie. Tak więc prawo wyboru pomiędzy ubezpieczeniem społecznym rolników a innym ubezpieczeniem przysługuje tylko rolnikowi (domownikowi), który podjął pozarolniczą działalność gospodarczą po okresie 1 roku nieprzerwanego podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Skoro, według niezakwestionowanych ustaleń wnioskodawca, przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej nie wykazał nieprzerwanego jednego roku podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem wskazanego w kasacji przepisu prawa materialnego jest chybiony.

Kasacja nie zawiera uzasadnienia zarzutu naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46,

poz. 250 ze zm.) błędnie wskazanej w kasacji, jako ustawa z dnia 18 grudnia 1996 r., co zwalnia Sąd Najwyższy od rozpoznania jego zasadności.

Bezprzedmiotowe jest dołączenie do kasacji pisma Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego skierowanego do wnioskodawcy, bowiem pismo to zawiera jedynie wyjaśnienie stanowiska Kasy w związku ze stosowaniem art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zgodne ze stanowiskiem przyjętym wobec wnioskodawcy a stwierdzenie, że uzasadnienie decyzji ZUS „odbiega nieco od oryginalnego zapisu ustawowego” nie oznacza, że decyzja ta jest błędna pod względem merytorycznym (w dalszym ciągu tego zdania Prezes KRUS stwierdza zresztą, że uzasadnienie to „dość precyzyjnie formułuje wyrażone w nim intencje ustawodawcy”).

Sąd Najwyższy zauważa, że pogląd wyrażony przez Rzecznika Praw Obywatelskich (w piśmie z dnia 19 maja 1997 r. skierowanym do Wicedyrektora Departamentu Spraw Społeczno-Zawodowych i Socjalnych w Ministerstwie Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej), że przepis art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników dyskryminuje osoby prowadzące działalność gospodarczą, które następnie stają się rolnikami, może stanowić inspirację do wystąpienia Ministra o zmianę tego przepisu, nie stwarza jednak dla tych osób żadnego prawa podmiotowego i nie uprawnia Sądu Najwyższego, ani sądów powszechnych do stosowania tego poglądu w praktyce sądowej i orzekania wbrew zapisowi ustawowemu.

Mając powyższe na uwadze, wobec braku usprawiedliwionych podstaw kasacyjnych, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====